

ANTIQUISSIMORUM IURIS CIVILIS FONTIUM
SIVE LEGUM DUODECIM TABULARUM
HISTORIAM

ILLUSTRI AC GENEROSISSIMO
EXIMIAEQUE SPEI VIRO IUVENI
FRIDERICO CHRISTIANO
ALEXANDRO DE SEEBACH

LITERARUM ALTIORUM STUDIA
IN CELEBERRIMA, QUAE IENAE FLORET, ACADEMIA

EXEUNTE MENSE OCTOBRI ANNO MDCCCLXXXVI

FELICITER AUSPICANTI

GRATULATURUS ENARRAVIT

IOANNES PAULLUS CHRISTIANUS PHILIPP.

NUMBURGI, EX OFFICINA UHLIGIANA,

1978

L

1622
(43)

L 199

J. D. Philipp.

Kapitel 78 L 1622 [43]

AK

Vir Illustris
Generosissime ac Doctissime
Iuuenis!

Studiorum TVORVM, generosissime Iuuenis, domestico mihi ac
laetabundo testi inter omnes vitae meae dies nullus unquam splendidior,
laetior nullus adfulgere potest, quam ille ipse dies, quo TV, certissima Pa-
triae et Parentum generosorum spes, egregio literarum adparatu in-
structus, moribus illibatis exornatus, Parentumque et TVORVM
omnium, nec non amicorum ardentissimis votis et faustis adclamationsibus
cumulatur, Jenensem Academiam, cui Deus porro propter insignia in bonas
litteras cuiusvis generis merita faveat, eo consilio petiturus es, ut iis literis,
quas ibi incluta Facultas, quae iuridica vocatur, suis largitur auditoribus,
auctus, idem, qui adduc fuisti, summi Numinis cultor, firmissimum Pa-
triae

triae columen, perfectissimus iustitiae minister, TVORVM omnium laetitiae, et cuiusvis probi refugium et portus aliquando redeas. Animi es oculorum caecitate sane laborarem, nisi mature illud egregium vere generosi TVI animi consilium a me detectum esset, aut, si causam ignorarem, cur tot nostrae civitatis et aliarum regionum, quotquot in TVI notitiam venerunt, homines TE ament, diligant, venerentur. Sed vereor, ne suspicionem adulatoris, quem vehementer odisti, apud TE incurram, aut prorsus me favore TVO privem, si, quamquam vera dicenda sint, plura tamen TVAE laudi addere vellem. Patiare igitur, Generosissime

Iuvenis, ut pectoris mei laetitia amorisque mei erga TE vehementia piis votis TIBI cernendam se exhibeat. Deus, qui adhuc mirifice TE observavit, qui multorum precibus id dedit, ut TE, corpore olim infirmo ab incunabulis praeditum, et varia cum valetudine deinde consistantem, nobis conferuaret et corroboraret, qui porro generosa sensa pectori TVO indidit, et in ipsa generosissima TVA gente, quae insigniter hodie floret, et in antiquo stemmate, quod SEEBACHIORVM nomen dudum perillustre reddidit, permulta TIBI virtutis et integritatis exempla ad TVAM felicitatem imitanda proposuit, qui denique, paucis ut omnia complectar, saepissime ac multis modis se Deum erga TE benignum et vitae tutorem ita praestitit, ut cognitu difficile haud sit, quanto in TE feratur amore; is TE, quidquid est periculi, longe a TE propulsaturus omnemque studiorum TVORVM cursum egregie secundaturus comitetur, efficiatque tandem, ut post vitae dies, quos longissimos ac faustissimos TIBI exopto, nostrum utrumque sedes illae excipiant, ubi piis est summa beatitudine fruendum. O me felicissimum! iam totius caeli bona sentire mihi videor, o me felicissimum, cum votum hoc, quod praecipuum de TE in pectore

meo

V

meo moratur, expletum videbo. Tunc enim ante summi nostri Domini
folium planius demonstrabo, me maximam salutis meae partem non nisi in
TVA salute potuisse invenire.

Iam vero noli mirari, me extra campum, in quo mihi proprie
est decurrendum, hodie exspatiari, meque materiam scribendam sumere,
quae a Theologia tantum distet, quantum a terra caelum. Sed cum fere
semper humaniores, quas vocant, literae animum meum mulcerent, atque
ego publicum meae erga TE TVO Sque reverentiae extare vellem documen-
tum, rem nimirum aliquam, quae ad illas literas possit referri, scriben-
dam mihi proposui, et, cum TV ad Themidos sacra accederes, illae
Leges XII Tabularum mihi succurrere, quas primum quidem, cum fons
sint iuris civilis, latinae linguae pueritiam vetustis ac incundis monumentis
doceant, et largam denique romanarum antiquitatum messem praebeant, ex
iure civili romano, antiquitatibus et philologia explicare statueram, nunc
vero propter nimiam temporis brevitatem ita tantum pertractavi, ut pro
viribus, quas bene sentio, quam sint exiguae, paucis ex historia ea adno-
tarem, quae de earum origine, progressu et fatis, indole et argumento, ac
denique de doctorum virorum circa eas laboribus et meritis certo tradi
possint. Neque etiam scripsisse haec me poenitebit umquam, si TV modo
aequa mente libellum meum qualemcumque ita exceperis, ut TIBI persua-
deas, me tantummodo reverentiae et TIBI deditissimi animi pignus sistere
voluisse. Quod ultimum est, cum contigerit mihi esse tam felici, us
summe reverendi TVI Patris iussu in domicilio TVO inter
honestam amicitiae et literarum commercia favore TVO fruerer, nunc etiam
atque etiam rogo, velis, cum tempora labantur, et TV, quod certa
mente

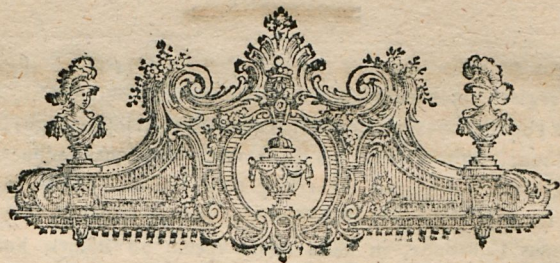
A 3

mente divinari possum, brevi talis sis futurus, qualem omnes sperant, hoc est, vir, qui splendore proprio et insigni virtute prosapiae suae generosae et cuilibet provinciae novum decus adferat, velis, inquam, me favore TVO ac patrocinio futuro quoque tempore exornare. Quodsi hoc mihi contigerit, totus annitar, ut, dum conceditur usus huius vitae, sim,

Vir Illustris
 Generosissime ac Doctissime Iuvenis
 Illustris TVI Nominis

Scribentem
 Numburgi propter Salata
 die XI Octobris
 CIOIOCCCLXXXVI,

additissimus Client
 Joannes Paulus Christianus Philipp.

Quod Iustinus dixit de cunctis terrae populis, a.) populus, inquit, nullis, legibus tenebatur, arbitria principum pro legibus erant; id quodam modo de Romanis quoque dici potest. Quamquam enim multas iam a regibus suis ac deinde a Consulibus acceperant leges, b.) ex regum tamen et cons. arbitrio saepius pendebant. Quod, nisi Dionysium Halicarnassensem, c.) Tacitum, d.) Livium, e.) et praeter alios Pomponium f.) etiam consentientes haberem, satis tamen luculenter ex antiquissima Romanorum historia adpareret, reges nimirum et cons. saepe sua potestate in Romanos abufos esse. Hinc nemini potest esse mirum, quod Romani hanc immoderatam licentiam ac liberam regum suorum potestatem vehementer habuerint odio, cum, teste Plinio, g.) male vim suam potestas aliorum contumeliis experiatur, male terrore veneratio adquiratur; longeque valentior amor fit ad obtinendum, quod velis, quam timor. Ac re vera Romanorum odium eo processit, ut

a.) Lib. 1. cap. 1.

b.) De Legibus Romanorum regibus non inutiliter conferendi sunt Burc. Goth. Struv in Hist. Iur. §phis tribus prioribus, et Rosinus Antiq. L. VIII. cap. 5.

c.) Lib. 10. sub initium.

d.) Annal. 3. cap. 26. Nobis Romulus, ut licitum, imperitaverat.

e.) Lib. 3. cap. 9.

f.) Lib. 1. tit. de O. I. l. 2. §. 1. qui titulus excitatur etiam Enchiridion Juris.

g.) Lib. 8. ep. 24.

cum Tarquinius Superbus in primis nimia crudelitate esset usus, dignitatem regiam tollerent, et regias deinde leges per tribuniciam h.) ita abrogarent, ut Ius tantum illud, quod a Pontifice maximo nomen habebat i.) et reliquae leges, quae romanae civitati expedirent, retinerentur. Ita igitur immutata, quae adhuc fuerat, imperii forma, democratica fere placuit universo populo. Coss. enim orti sunt, quorum scilicet primi fuere L. Iunius Brutus, praecipuus illi romanae libertatis restitutor, et L. Tarquinius Collatinus, in cuius tamen locum ob nomen Romanis odiosum susseclus est P. Valerius. Provide etiam cautum erat, ut, quo firmior esset haec nova imperii ratio, cuiusvis anni primis Calendis novi coss. imperii fasces sumerent. Nihil fecius tamen vel horum potestas arbitraria fuit legumque peritia penes solos Patricios, l.) qui multa ac saepius tyrannorum more agebant regiamque majestatem ita saepe adfectabant, ut Romani consilium illud, cuius ergo reges exegerant, se adfecturos esse desperarent. Res igitur romana iure magis incerto, quam sapientibus ac bonis legibus cum regeretur, miserrima omnino Iuris erat facies tantisper, dum C. Terentillus Arsa Tribunus pl. eo tempore, quo coss. L. Tricipitinus et T. Veturius Geminus ab Urbe abessent, plebi suaderet, ut viri quinque crearentur, qui immoderatam coss. licentiam coercerent, leges de imperio consulari scriberent, atque id efficerent, ut coss. in posterum eo iure, quod populus in se dederit, uterentur, non vero libidinem ac licentiam suam pro lege haberent. Qua lege promulgata, cum Patres yererentur, ne absentibus Coss. iugum acciperent, senatus ab Urbis praefecto

h.) cf. L. 2. ff. de O. I. ubi Pomponii verba haec sunt: Exactis deinde regibus Lege Tribunicia omnes leges hae exoleverunt. Controversia tamen super hoc loco mota est, quomodo intelligendus sit Pomponius, cum post ejectos reges Tribuni nondum fuerint. Gerhardus Cocceius quidem per Legem Tribuniciam legem a L. Iunio Bruto Celerum Tribuno latam vult intelligi; Struvius vero in H. I. contendit, Pomponium non ita esse intelligendum, quasi statim post exactos reges lex ista

fuisse lata, sed aliquot annos post; atque haec sententia vel mihi placet, cum perpauci XVI nimirum anni inter ejectos reges et Trib. pl. originem interfuerint.

i.) de Iure hoc Pontificio breviter quidem, at pro more suo erudite disserit iam laudatus B. G. Struv in H. I. R. cap. 1. §. 2. not. * * * ubi simul optimos adlegat scriptores, e quibus plenior iuris huius pontificii notitia haurienda est.

l.) Dionys. loc. cit.

praefecto Q. Fabio vocatus, actio dilata et Coss. accersiti sunt. m.) Variis deinde hanc ob causam in Vrbe inter Plebem et Patricios exortis dissidiis, sicut ex Livio pluribus cognoscimus, anno sequenti Lex Terentilla, contradicentibus licet Patribus, lata, numerusque eorum, qui legibus scribendis destinarentur, duplo auctus est, ut X viri non aetate tantum et prudentia insignes, sed honoris etiam bonaecque famae rationem habentes eligerentur, qui, quid annis magistratibus et privatis civibus inter se iuris esset, ceu limites definirent. n.) Post varias denique lites, cum Patricii et Plebeji inter se convenire non possent, T. Romilio svasore, Viro consulari A. V. C. CCC SCtum factum et auctore Sicinio Tribuno pl. confirmatum est PScito, ut in Graeciae civitates legati mitterentur, qui leges ibi, mores et instituta colligerent, describerent et accurate examinarent. o.) Poterant enim multa praeclara expectari ab rebusp., quae nobilissimorum legislatorum p.) legibus ea aetate maxime florent. Triumviri igitur, Sp. Postumius Albus, P. Sulpicius Camerinus, quem nonnulli tantum S. Sulpicium nominant, et A. Manlius, cui secundum quosdam cognomen Vulso est, non X viri, ut placet aliis et in primis Pomponio, q.) Coss. Horatio Tergemino, quem Livius Curiatum nominat, et S. Quinctilio Varo, in cuius locum Sp. Furium suffectum esse Dionysius testatur, triremibus ex aerario instructis cum adparatu reliquo pro romani imperii majestate, vergente anno in Graeciam

B

ciam

- m.) Haec fere iisdem Livii verbis 3, 9 enarravimus.
 n.) Ex Dionysii lib. 10. haec desumimus. Nomina vero decem horum virorum facile ex Livio 3, 33. notari possunt. Fuere scilicet Ap. Claudius, T. Genucius, P. Sestius, L. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, S. Sulpicius, P. Curatius, T. Romilius, Sp. Postumius.
 o.) Secuti hic sumus Dion. lib. cit.
 p.) In primis celebres sunt leges Draconis, quae tanta erant severitate conceptae, ut sanguine scriptae dicerentur;

Solonis longe aequiores, quibus Draconis leges maximam partem abrogatae sunt; et Lycurgi Spartanorum legislatoris, qui tamen multa singularia intermiscuit, quae magis nocere bonis moribus, quam prodesse debuerunt. Huc pertinet etiam Saleucus, qui Locrisibus leges tulit, quem tamen cum Charonda, cuius leges a Romanis exceptas esse Aimarus Rivallus p. 10 fqq. H. I. narrat, equidem ab his legislatoribus separaverim, cum rei huius vestigia vix possint reperiri.
 q.) in Enchir. Iuris l. 2. §. 4.

ciam profecti sunt, ut inclutas leges, Solonis in primis, describerent et aliarum Graeciae civitatum instituta, mores iuraque noscerent. r.) Quibus, biennio peracto, aut, ut aliis placet, anno insequente, CCCII nimirum, quam condita erat Roma, magna cum farragine legum reversis ex Scto VII alii e primoribus Patrum additi sunt et X viri legum ferendarum, tamquam perpetuus magistratus, constituti, Penes quos nunc summa rerum esset; reliqui vero magistratus cum Coff. cessaverunt. f.) Quo factio X viri leges suas tum e Graecorum iure, t.) tum e legibus regum, tum e patriis institutis u.) collectas publice in X tabulis, pro numero scilicet auctorum, cuilibet pernoscendas proposuerunt, et cum a privatis se admoneri indigne non ferrent, scripta sic confirmarunt, ut placerent omnibus. Ceterum hac in re Hermodori Ephesii, qui, per Ostracismum patria ejectus, v.) tunc forte in Italia exulabat, usi sunt consilio, pro quo beneficio publica ipsi, Plinio teste, x.) statua posita est. Decemviri vero non propterea Hermodorum in consilium vocaverunt, quod literarum graecarum fuerint expertes, sed quod Hermodorus legum graecarum causas optime debebat intelligere. Nonnulli vero y.) leges XII Tabularum totas Hermodoro tribuunt, in quo tamen sunt falsi, cum Dionysius, Livius et Cicero, quos in hac historia testes habemus optimos, ea de re omnino sileant. Cum vero leges istae satis essent examinatae et in iis ordinandis annus fere transactus, et nemo amplius, quod contradiceret aut vituperaret, haberet, Sctum de iis factum et in centuriatis comitiis publicis suffragiis est confirmatum. z.) Secundum Pomponium a.) videntur illae leges, antequam publicarentur, ut aperte possent a populo videri, in

- r.) Ita Dionysf. lib. cit. et Livius 3, 37.
 f.) cf. Livius 3, 32, 33. et Dionysf. L. 10.
 t.) cf. Iustinianus Instit. L. 1. Tit. 2. de iure naturali, gentium et civili §. 10. et Cic. de Leg. 2, 23. sqq.
 u.) Vtrumque posterius scriptorum locis adstruit Struvius lib. cit. p. 24. sq.
 v.) cf. Cic. Tusc. Qu. 5, 36.
 x.) H. N. 34, 5.
 y.) Strabo Geogr. Lib. 14. Plinius loc. cit. Pomponius §. 4. de O. I.
 z.) Dionysf. L. 10. et Livius 3, 34.

- a.) L. 2. §. 4. de O. I. Quo tamen in loco quidam cum Godofredo et Scaligero legendum esse putant: roboreas, loco: eboreas; vel cum Ruperto ad Enchiridion Pomponii: aereas, At Struvius lib. cit. p. 26. not. †† hanc lectionem defendit. Equidem ad b. Ernesti Archaeol. P. 1. cap. 1. §. 17. olim mihi ex Harpocrate, qui mihi iam non est ad manus, locum p. 225. sub vocabulo: *κρυβίς*

in ebore propositae ante curiam Hostilium eo in loco, cui postea rostra navium Antiatium adfixa nomen dederunt ac demum A. V. C. CCCVI aeri incisae, postquam duae, quae deesse videbantur, additae fuerant. Quod vero separatim ad duas illas tabulas, quae adiectae sunt, adinet, eas anno demum insequente decem prioribus additas esse constat, quem in finem novi hunc in annum X viri creati erant, qui tandem, multis, ab Appio Claudio in primis, crudeliter et libidinose actis et coniuratione de opprimenda libertate facta, coacti sunt se abdicare magistratu. b.) Ante tamen, quam decemviratus abrogaretur et consularis dignitas in L. Valerio et M. Horatio restitueretur, totum illud romani iuris corpus erat absolutum. Vltimas quidem tabulas ad alendam dissensionem adiectas fuisse quorundam est opinio, quae vera tamen esse non potest, cum sancitum sit in iis de pignoribus, de re litigiosa sub dupli poena non alienanda, de posterioribus populi iussis, de malae fidei possessore, de noxali actione cet. Inest una tantum lex de connubiis, ne scilicet ea Patribus cum plebe licita sint, atque haec litibus ansam praebuisse videri potest. Ita enim

Dionysius scripsit: c) οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀππίον τὰς λοιπὰς συγγράψαντες νόμους ἐν δέλτοις δυσὶ καὶ ταύτας ταῖς πρότερον ἐξενεχθεῖσαις προσέθηκαν. ἐν αἷς καὶ ὁδε ὁ νόμος ἦν, μὴ ἐξῆναι τοῖς πατρικίοις πρὸς τὰς δημοτικὰς ἐπιγαμίας συνάψαι, δι' ἑδὲν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἕτερον, ἢ τὸ μὴ συνελθεῖν εἰς ὁμόνοιαν τὰ ἔθνη γάμων ἐπαλλαγῶν καὶ οἰκειότητων κοινωρία συνεραστῆντα.

B 2

Lo:

reperiendum adnotavi, e quo patet, veteres in ebore quoque scripsisse. Huc pertinet etiam locus ex Flavio Vopisci Tacito cap. 8. et in Digestis Lib. 32, f. Lib. 3. de Legatis et fidei com-

missis l. 52. init. codicum eboreorum etiam aliqua fit mentio.

- b.) Nomina decemvirorum et rem narratam vide ap. Livium 3, 35. 55. 57.
c.) Lib. 19.

Loquendi genus XII Tabularum, consentiente Cicerone, d.) effigiem habet antiquitatis. Usurparunt enim X viri eiusmodi loquendi genus, quod graecam prodiit originem. Insunt enim verba, quae posteriorum consuetudine ita immutata fuerunt, ut primitivum vocabulum paene ignoraretur, unde factum est, ut olim iam interpretes inveniendi harum legum mente laborarent. e.) Posteris etiam esse debuerunt obscura, cum lingua sensim immutata esset, quam neque Phavorinus, graecus philosophus, cuius apud Gellium mentio fit, capere potuit, neque etiam Gellius intellexit. Sunt autem concinna brevitate et nullis, nisi maxime necessariis verbis consignatae. f.) A plebe ceterum romana Tabula XII vitiose nominabatur Osca, propter nullam aliam causam, ut mihi quidem videtur, quam propter obscuritatem. g.)

Variis porro leges istae insignitae sunt nominibus. Tamquam aliarum regina ac domina κατ' ἐξοχην vocantur Lex in Digestis et apud Festum, item Lex romana apud eundem Festum et in Institutionibus Imperatoris Iustiniani passim Ius civile; h.) aliquando etiam Ius antiquum, i.) Lex antiqua, l.) antiquissima, m.) et quatenus in usum forensem adhiberi debebat, Ius exploratum, n m.) Apud Gellium et Livium n.) nominatur Lex decemvralis,

ac

d.) Lib. 1. de Or. cap. 43. et de Leg. 2, 7.

e.) Sen. ep. 114 ita: Multi ex alieno seculo petunt verba: duodecim tabulas loquuntur; viele reden wie die zwölf Tafeln. Antea nimirum de sermonis obscuritate et vitio erat locutus. Cic. de Leg. 2, 23. et pro Mur. 12. leges duodecim carmen nominat propterea, quod certa et solemniter erant verborum formula, non vero, quod quasi in metrum fuerint redactae.

f.) Legere me memini hoc iudicium ap. Everard. Ottonem praef. T. III, Theol. Juris.

g.) Testatur etiam Gellius legum XII obscuritatem 20, 1.

h.) e. g. Lib. 1. tit. 2. de iure naturali &c. l. 10.

i.) L. 28; ff. t. 2. de liberis et postumis leg. 29. § 7.

l.) L. 9. ff. tit. 4. de noxalibus actionibus l. 2.

m.) ita Nov. 12. cap 2.

n m.) cf. Cod. Lib. 6. Tit. 58. de legitimis heredibus lege penult. coll leg. 3.

n.) Gellius 20, 1. Livius 3, 57.

ae per Ellipsin **Lex duodecim**, et rotundius **duodecim**, o.) ubi, vel me non monente, subaudiendae sunt **Tabularum Leges**. Alia nomina sunt: **Ius vetus**, p.) **Iurisprudentia antiqua**, **Hereditas vetus**, **Actio antiqua**, **Lex vetus**, quae nomina passim apud Festum occurrunt. q.) Apud Graecos ista lex audit **δωδεκάδελτος**, etiam **δουδεκάδελτος**. r.)

De argumento deinde legum duodecim breviter sic D. Aufonius cecinit: f.)

Ius triplex tabulae quod ter sanxere quaternae

Sacrum, privatum, populi commune quod usquam est.

Plenius vero ita se habet argumentum: **Tabula I** agit de in ius vocando, necessitatem in ius eundi, excusationes et modum, quo praetor cognoscat, exponens. **Tabula II** duabus partibus absolvitur, quarum altera de iudiciis et testimonii denunciatione, altera vero de furtis, et quidem fore nocturno, interditorio et manifesto, de furto per lancem et licium, de nec manifesto furto, de arboribus succisis, de furti decisione ac denique de ufurpatione furtivae rei sancit. **Tabula III** de rebus creditis constituit, et versatur circa depositum, foenus, ius crediti persequendi adversus peregrinum, et adversus confessum et iudicatum. **Tabula IV** **Ius patrium** et **Ius connubii** exponit definiendo, quid fieri debeat partui monstroso, quae paterna vitae necisque sit potestas, et denique de filii venditione et postumi iusta nativitate quid sit observandum. **Tabula V** **Haereditates** et **Tutelas** includit, de haereditatibus et tutelis testamentariis, de successione ab intestato, de libertorum bonis; de erecto s. de portionum haereditarum divisionibus, de legitima impuberis tutela, de furiosi denique et prodigi curatoribus agens. **Tabula VI** **Ius dominii** et **possessionis** definit, quo referantur **Ius nexi** et **mancipii**

B 3

mancipii

o.) ap. Cic. de leg. 2, 23.

p.) Dig. L. V. tit. de hereditatis petitione l. 1.

q.) cf. ap. Festum in primis vocabula percunctatum et erectum.

r.) e. g. ap. Theoph. Inst. L. 1. tit. 17. de legitima tutela patroni, ubi vid. Scholiast.

f.) Id. 4.

mancipii, statuliberi mancipium, rei venditae dominium, ius auctoritatis, mulieris usucapio, vindiciae, tignum iunctum et repudium. Tabula VII in delictis moratur, et quidem pauperie s. damno, quod fecit quadrupes, porro in damno iniuria casuve dato, frugibus excantatis, fruge noctu depasta sectave, pastu pecoris in alieno agro, incendio, iniuria leviore, convicio publice facto, membro rupto, osse fracto, teste desertore, falso testimonio, parricidio cuiuslibet hominis, parenticidio, tutoris dolo furtoque, et Patroni fraude. Tabula VIII constituit iura praediorum, et quidem ius parietum, leges sodalium inter se, ius finium. Hortorum, haerediorum, et tuguriorum iura in hac tabula temporis iniuria mutilata sunt, et duae tantum leges restant de arboribus caedendis et glande legenda. Ad dantur vero leges de iure aquarum, viae latitudine, et via munienda. Tabula IX Ius publicum edocet sanciens de privilegiis, iuris aequabilitate, repetundis, civis capite, quaestoribus parricidii, coetibus nocturnis, et eo, qui hostem concitavit. Tabula X Iure sacro occupata est. Leges quidem de iureiurando periere, restant tamen leges de sepulchris, et quidem de sepulturae loco, sumtu et lactu funebri, riciniis et tibicinibus, genis non radendis, lecto, ossibus non legendis, unctura, circumpotatione et in primis murata i. e. myrrhata, de coronis, corona parva imponenda, pluribus funeribus et lectis uni non faciendis et sternendis, auro non addendo, spatio intra rogum bustumve et alienas aedes, ac tandem usucapione fori bustive prohibita. Tabula XI supplementum continet quinque priorum tabularum sancitque de posterioribus populi iussis, de connubio patribus cum plebe prohibito, de sacris detestandis, quae tamen lex ultima perit. Tabula XII supplementum est quinque posteriorum tabularum, in quo Lex quidem de pignore intercidit, ceterum vero de re litigiosa, de malae fidei possessore, de noxali actione cautum est.

A. V. C. CCCLXVIII hae leges denique combustae sunt, cum Roma a Brenno, Gallorum rege, caperetur et, excepto Capitolio, tota combureretur. Postea vero,

vero Livio teste, r.) resitutae sunt, et, ut ne denuo perderentur, pueri illas, ut carmina, referente Cicerone, u.) memoriae mandare ac recitare debebant. Sed, quamquam corpus illud usu constante viguit, Legē Aebutia, nihil, ut aliis videtur, v.) ei derogante barbaris demum temporibus evanuit, quod, ex opinione Conradi Rittershuffii, factum est, cum Gothi Saec. V. in Italiam irrumpentes longe lateque grassarentur. Imperante Gratiano idem magnus vir eas adhuc integras adfuisse putat. Cyprianus quoque x.) leges istas suis temporibus superfuisse testatur. Antiqui vero et profani scriptores nos ea in re testimoniis destituunt, et, quamquam harum legum plures meminere, solus tamen, quem scio, Diodorus Siculus y.) testatur eas Augusti temporibus integras adhuc pro rostris fuisse constitutas. Sed quidquid id sit, nunc tamen constat, opus illud integrum aetate Iustiniani superfuisse.

Auctoritas vero, quam consecutae sunt istae leges, olim fuit maxima, unde Livius omnis publici privatiue iuris fontem eas nominat, z.) atque illi, qui iurisprudentiae dabant operam, in primis cogebantur, earum verba, tamquam carmen necessarium ediscere, Multa profecto veterum extant elogia, quae apud Iacobum Godofredum ad XII Tabulas et apud in notulis saepe laudatum Struvium possunt reperiri. In primis Cicero a.) uno hoc libello XII tabularum omnium philosophorum bibliothecas et auctoritatis pondere et utilitatis ubertate contendit superari. Vehementer easdem Iustinianus quoque commendat b.) suasque subinde constitutiones ex iis derivat, et, tamquam fundamento, superfruit, legibus aliorum principum, quae huic

i.) Lib. 6. cap. 1.

u.) de Leg. 2, 23.

v.) Extat ea de re singularis libellus Jo. Henr. Christ. Schonvett de lege Aebutia legibus XII Tabularum non derogante Dordrac. 1747. cuius mihi non esse factam copiam doleo. De Aebutia lege vero paucis consule Rofinum Ant. L. 8. cap. 7. pag. 615,

x.) Lib. 2. ep. 2. quae epistola citatur etiam liber ad Donatum de gratia Dei.

y.) Lib. 12.

z.) Lib. 3. cap. 34. et Tacitus Annal. 3, 27. has leges adpellat finem aequi iuris.

a.) de Orat. 1, 44.

b.) vid. Cod. L. VI. tit. 58. de legitimis heredibus l. 14. ubi claris verbis statim ab initio dixit: Lege XII Tabularum bene humano generi profectum est.

huic legi derogassent, antiquatis. c.) Illi ergo non sunt audiendi, qui contempni ab ipso XII Tabulis putant, quoniam loci, qui in hunc finem excitari solent, minus de XII Tabulis, quam de quolibet antiquato iure explicandi sunt.

Paucis etiam fragmentis, quae nostram aetatem attingere, suus manet honos, quia ad interpretationem historicorum et poetarum, quorum multi tabularum meminere, haud parum conferunt; grammaticis porro et philologis magnam messem antiquissimorum vocabulorum et antiquitatum romani populi praebent, Ictis autem in primis iuris origines in iis referantur, unde Cuiacius, magnus ille Ictus, putaverit, studium iuris civilis ab illis esse exordium.

Ceterum illa fragmenta, sicut restant, ex Ciceronis de Legibus libris, Dionysio Halicarnassensi, Plutarcho, Digestis, Gellio, Plinio, Servio, Macrobio et aliis varii collegerunt, et, quod sciam, Franciscus Pithoeus omnium fuit primus. Haud paucos etiam, qui commentarios scriberent, illae leges naetae sunt et ex antiquioribus hic nominandus est S. Aelius, d.) L. Aelius et L. Acilius, e.) Labeo Anustius, f.) et Caius in primis in *Δωδεκάβιβλα*, e quo in Digestorum libris nobis multa sunt adservata. De reliquis vero, qui adduntur ab aliis, non est certum iudicium. Recentiorum vero magna cohors est, quorum tantum nomina hic lubet adjicere, g.) Praeter Pithoeum enim, quem iam nominavi, mihi, qui commen-

c.) ubi legum XII Tab. in Digestis et Institutionibus Iustinianeis mentio fiat, docet Barnabas Brissonius de Verb. Signif. L. 10. p. m. 1041.

d.) Pompon. de O. I. ita: Sextum Aelium etiam Ennius laudavit, et extat illius liber, qui inscribitur: Tripertita. Tripertita autem dicitur, quoniam lege XII Tabularum proposita, iungitur interpretatio, dein subtexitur Legis actio.

e.) quorum meminit Cic. de Leg. 2, 23.

f.) cuius mentio fit in l. 44. tit. de O. I. et apud Gellium 1, 12. 7, 15. et 20, 1.

g.) A iudiciis de his viris mihi abstinendum est, cum propterea, quod mihi non sumo, ut de tantis viris iudicem, tum, quod minima ex parte inspicere ac consulere eos mihi licuit. Ceterum nostra aetate non desunt libri, e quibus iudicia depromi possunt, quae quidem hic recto ac suo loco adijci debuissent.

commentari eas fiat, innotuere, qui sequuntur: Aymarus Rivallus Allobrox, qui tamen sine ullo ordine et mutilate saepe leges istas recenset, Calcagninus, Bartholomaeus Marianus, Pardulphus Pratejus, Adrianus Turnebus, Ioannes Oldendorpius, Iacobus Raevardus, Franciscus Balduinus, Antonius Augustinus, Antonius Contius, Iacobus Cuiacius, Franciscus Hottomannus, Theodorus Marcilius, Antonius Clarus Sylvius, Ludovicus Charondas, Iustus Lipsius, Richardus Vius Bafinstochius, Ioannes Crispinus, Conradus Rittershusius, Valentinus Gvilielmus Forsterus Oldendorpii compiler, Ioannes Rosinus, gg.) Iulius Pacius, Simon van Leeven, Paullus Merula, Dionysius Godofredus, Ianus Vincentius Gravina, Idsinga. Prae ceteris omnibus autem memorandus est dignissimus ICTus Iacobus Godofredus, qui palmam praeripuit omnibus. Non tantum enim in classes, ut fieri potuit, accuratas redegit, sed etiam aliorum errores in collectione commissos correxit, omnia supplevit, et eruditus notis explicavit. Io. Nic. Funccius denique in tractatu de origine et pueritia L. L. et in Legibus XII Tabularum suis fragmentis restituit, quibus singularem dissertationem adiecit; porro B. Brancejus (Branchu) et Terrassonus laborarunt, ut verba legum origini et antiquissimae elocutioni propius ferrent. Et quod ad historiam legum adinet, praeter hos viros quibus etiam historiae iuris scriptor eas attigit, e quibus in primis Burcardus Gotthelf Struvius, Io. Gottl. Heinneccius et Io. Aug. Bach, quos viros cuncti bonarum literarum studiosi vel alio nomine venerantur, rem suam bene egisse mihi videntur. His omnibus denique addendus est Iacobus Voorda in Orat. de Romanorum in condendis XII Tabularum legibus prudentia.

Atque haec habui, quae de XII Tabularum legibus differerem. Forte meliora sistere potuissim, si dissertationis Petri Nicolai Bonamici (Bonamy) sur l'origine des Loix des XII Tables, quae extat in: memoires de l'academie des inscriptions

C

ons

gg.) Antiquitatum L. VIII romanorum legibus totam destinavit, atque in colligendis XII Tabb. legibus singularem adhibuit diligentiam. Possunt ex eo simul Iusti Lipsii, Ludov. Charondae

et Theodori Marcilii digestiones XII Tabb. cognosci. Ceterum Antonium secutus, leges una cum Franc. Hottomanno et Io. Crispino in ius sacrum, publicum et privatum dispersit.

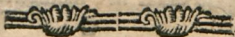
ons Tom. XVIII p. 41 — 152, et illius de legibus XII Tabularum dissertationis, quae Everardum Ottonem auctorem habet, compos factus esse. Interea tamen hac laeta occasione filere non poteram, sed potius licere mihi arbitratus sum, publica scriptione indicare, quid valeat apud me pietas. Proposueram mihi primum, huic historiae aliquam ipsarum tabularum explicationem subijcere. Sed temporis brevitatis summam manum iam exarato quidem operi vetabat adjicere, et nimis properatum opus edere volebam. Itaque hoc virium mearum periculum alii tempore destinavi, si Deus porro vires largiatur et vitam, nec Musis meis incitatio defuerit. Ceterum spero certissime, meorum Lectorum neminem arrogantiae id esse tributurum, quod nobis eiusmodi materiam scribendam sumserimus, in qua iam viri doctissimi, quos me numquam taturum esse non oblitus sum, multo cum sudore laboraverint. Quamquam enim ingenii inopia et librorum penuria ab literarum commercio et bibliothecis me remotum deterrere possent, tamen cuius virium suarum periculum facere licere credidi, et, si vel vires meae metam optatam non tetigissent, quis tamen Lector benevolus Nafonis verba ex Ponto 2, §. 29. sqq. rogatus in me adplicabit:

Obruit audentem rerum gravitas — — —

Nec potuit coepta pondera ferre sui,

Illic, quam laudes, erit officiosa voluntas.

Cetera materia debilitata jacent.

(X 2310719)

ANTIQUISSIMORUM IURIS CIVILIS FONTIUM
SIVE LEGUM DUODECIM TABULARUM
HISTORIAM

ILLUSTRI AC GENEROSISSIMO
EXIMIAEQUE SPEI VIRO IUVENI

FRIDERICO CHRISTIANO
ALEXANDRO DE SEEBACH

LITERARUM ALTIORUM STUDIA
IN CELEBERRIMA, QUAE IENAE FLORET, ACADEMIA

EXEUNTE MENSE OCTOBRI ANNO MDCCCLXXXVI
FELICITER AUSPICANTI

GRATULATURUS ENARRAVIT

IOANNES PAULLUS CHRISTIANUS PHILIPP.

NUMBURGI, EX OFFICINA UHLIGIANA,

1978
L
1622
(43)

L 199

J. D. Philippi.

